

20. DRŽAVNO NATJECANJE IZ GEOGRAFIJE 2013. GODINE

Razred ili kategorija natjecanja: 5. razred

Zaporka

--	--	--	--	--

_____

Broj postignutih bodova ____ / 70

Potpis članova povjerenstva

1. _____

2. _____

3. _____

Mjesto i nadnevak: _____

Za rješavanje zadataka predviđeno je 60 minuta.

Test se rješava kemijskom olovkom s plavom tintom koja se ne briše. Uporaba obične olovke i crvene ili neke druge boje tinte (osim plave) rezultira diskvalifikacijom učenika.

Pri rješavanju testa treba primijeniti jezičnu normu standardnoga hrvatskoga jezika, posebice treba poštivati pravopisna pravila o pisanju velikoga i maloga početnoga slova geografskih imena. Za pisanje geografskih imena u testovima i praktičnim radovima primjenjuje se *Popis geografskih imena* izrađen za potrebe natjecanja.

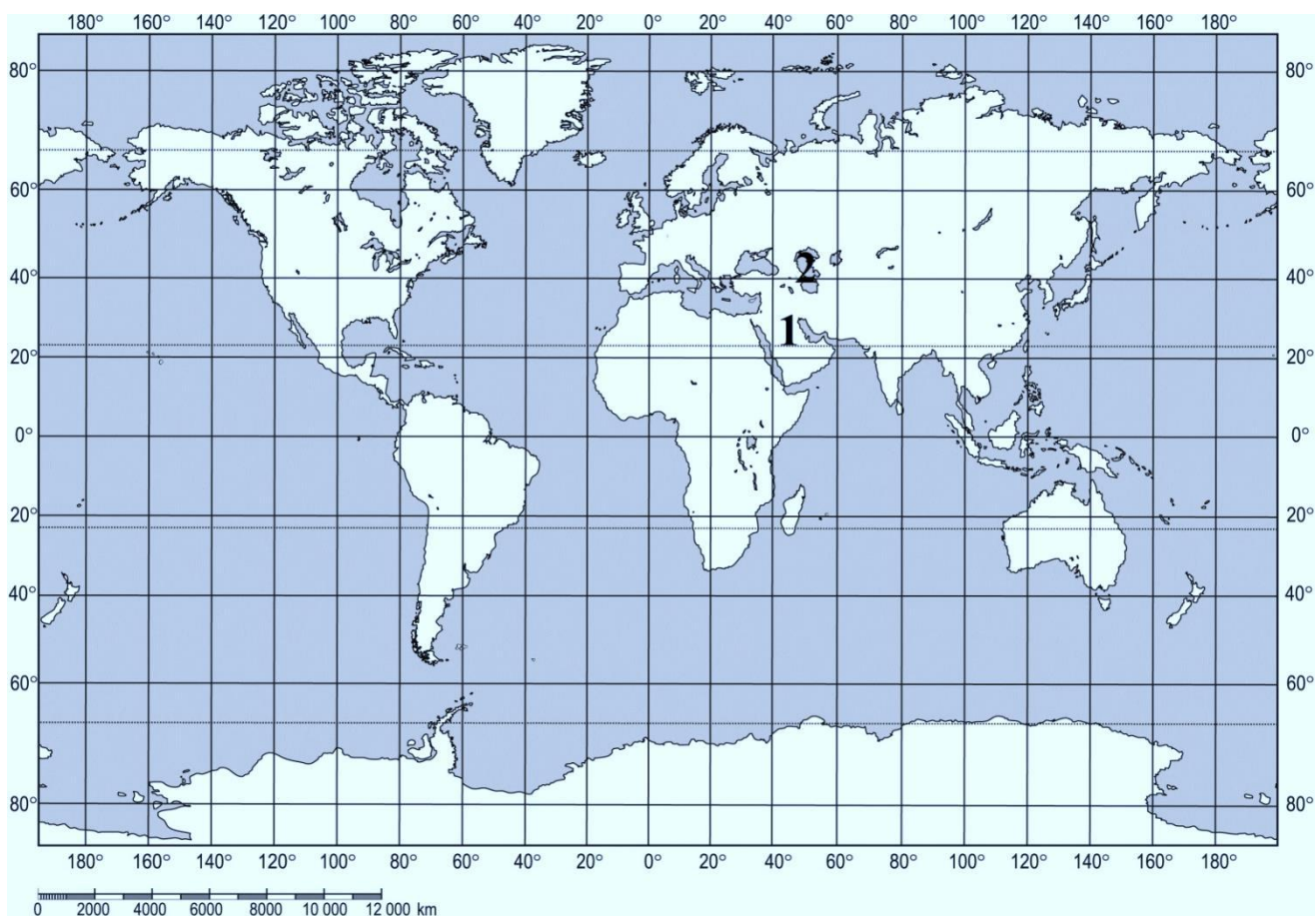
Odgovori učenika moraju biti čitljivo napisani pisanim slovima, osim u zadacima u kojima je odgovor jedno slovo.

Za vrijeme testiranja ne smije se koristiti ništa osim navedenoga pribora za pisanje. Ova odredba podrazumijeva da natjecatelji ne smiju kod sebe (na sebi, ispod, u svojoj odjeći i slično) imati predmete koji na bilo koji način mogu dovesti u sumnju pravilno provođenje natjecanja. Učenici se ne smiju služiti atlasom, zidnom kartom ni računalom. Kartografski i grafički prilozni nužni za rješavanje zadataka sastavni su dio testa.

Učenicima se dopušta pisanje po marginama ispitnog materijala bez oduzimanja bodova i/ili diskvalifikacije.

Potpuno ispravno riješeni zadaci, prema uputi za rješavanje vrednuju se s jednim, dva ili tri boda. U djelomično ispravno riješenim zadacima boduju se ispravno riješene čestice, ako nije bilo korekcije odgovora u tim česticama. Netočno riješeni zadaci i naknadno ispravljeni odgovori te odgovori koji su pisani tiskanim slovima ili kombinacijom tiskanih i pisanih slova, kao i odgovori u zagradama ne vrednuju se.

SLJEDEĆIH PET ZADATAKA RIJEŠI UZ POMOĆ KARTE SVIJETA.

3

1. Na priloženoj karti točkom i slovom **A** označi mjesto koje se nalazi 40° zapadno od početnog meridijana i 80° sjeverno od početne paralele.

Ime otoka na kojem se nalazi mjesto s navedenim koordinatama je _____, a ime kontinenta kojemu pripada taj otok je _____.

2

2. Na priloženoj karti točkom i slovom **B** označi mjesto koje se nalazi 160° istočno i 100° južno od mjesta **A**. Naziv toplinskog pojasa u kojemu se nalazi mjesto označeno slovom **B** je _____ pojas.

2

3. Na priloženoj karti upiši slovo **X** u kontinente koji se nalaze na sve četiri Zemljine polutke koje nose nazive prema glavnim stranama svijeta.

2

4. Ime poluotoka na priloženoj karti označenog brojem **1** je _____ poluotok, a ime jezera označenog brojem **2** je _____ jezero.

2

5. Na priloženoj karti ispuni kemijskom olovkom dio Europe koji se nalazi u sjevernom hladnom pojasu, a okomitim crtama označi dio Australije (bez Oceanije) koji se nalazi u južnom umjerenom pojasu.

U SLJEDEĆA TRI ZADATKA DOPUNI REČENICE.

2

6. Zemljin zračni omotač nazivamo _____, a njegov najgušći i najniži sloj nazivamo _____.

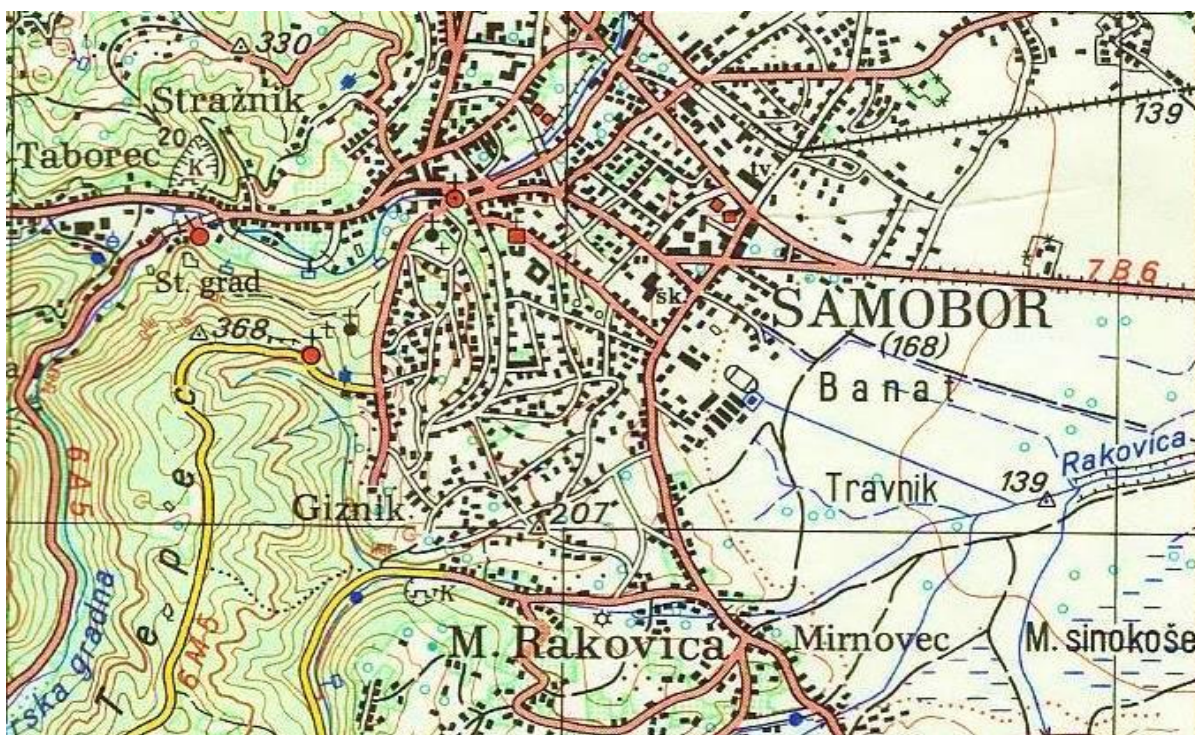
2

7. Znanost koja se bavi istraživanjem i predviđanjem vremena nazivamo _____, a karte koje prikazuju trenutno stanje atmosfere nazivamo _____ karte.

2

8. Okretanje Zemlje oko Sunca nazivamo _____, a jedan okretaj traje _____ dana i nešto manje od _____ sati (upiši najbliži broj sati).

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠI UZ POMOĆ TOPOGRAFSKE KARTE.

2

9. Koje su dvije tvrdnje o sadržaju na topografskoj karti točne?

- a) Kartografski znak uz koji stoji broj 139 je znak za špilju.
- b) Jugozapadno od Samobora teče potok Rakovica.
- c) Zapadni dio na prikazu reljefno je viši od istočnog dijela.
- d) Samobor je jedino naselje na karti u kojem se nalazi škola.
- e) Sjeverno od Taboreca nalazi se dvorac.

U SLJEDEĆEM ZADATKU U PAROVIMA POJMOVA KOJI SU PODEBLJANI I ODVOJENI KOSIM CRTAMA U CIJELOSTI ZAOKRUŽI ONE POJMOVE KOJI SU TOČNI.

2

10. Salinitet pripada osnovnim **gibanjima** / **svojstvima** mora. Udaljavanjem od obratnica prema polarnicama salinitet se na površini mora **smanjuje** / **povećava**. U Jadranskom moru njegova je prosječna vrijednost **35** / **38** promila. Najveća hrvatska solana nalazi se u **Stonu** / **Pagu**.

**U SVAKOM OD SLJEDEĆIH ŠEST ZADATAKA JEDAN JE ODGOVOR TOČAN.
ZAKRUŽI SLOVO ISPRED TOČNOG ODGOVORA.**

1 11. Kako se nazivaju stalni vjetrovi koji pušu između 23°27' i 66°33' sjeverno od početne paralele?
a) monsuni   b) jugo   c) pasati   d) glavni zapadni vjetrovi

1 12. Kojeg od navedenih dana sumračnica prolazi kroz Zemljine polove?
a) prvog dana ljeta na sjevernoj Zemljinoj polutki   c) prvog dana zime na južnoj Zemljinoj polutki
b) prvog dana ljeta na južnoj polutki   d) prvog dana jeseni na sjevernoj polutki

1 13. Koliko se paralela može ucrtati na globusu ako se crtaju međusobno razmaknute za jedan stupanj?
a) 181 paralela   b) 180 paralela   c) 179 paralela   d) 178 paralela

1 14. Koji od navedenih procesa prevladava u nastanku krškog reljefa?
a) taloženje pijeska   b) otapanje stijena
c) odnošenje šljunka   d) osipavanje materijala

1 15. Koji je od navedenih znanstvenika postavio teoriju o pomicanju kontinenata?
a) Nikola Kopernik   b) Alfred Wegener   c) Ruđer Bošković   d) Andrija Mohorovičić

1 16. Za koji tip reljefa su karakteristične oaze?
a) za reljef pretežno oblikovan radom rijeka   b) za reljef pretežno oblikovan radom leda
c) za reljef pretežno oblikovan radom vjetra   d) za reljef pretežno oblikovan radom valova

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠI UZ POMOĆU KARTE OSNOVNIH TIPOVA KLIME.

3 17. U pravokutnike na priloženoj karti upiši brojeve opisa klima.

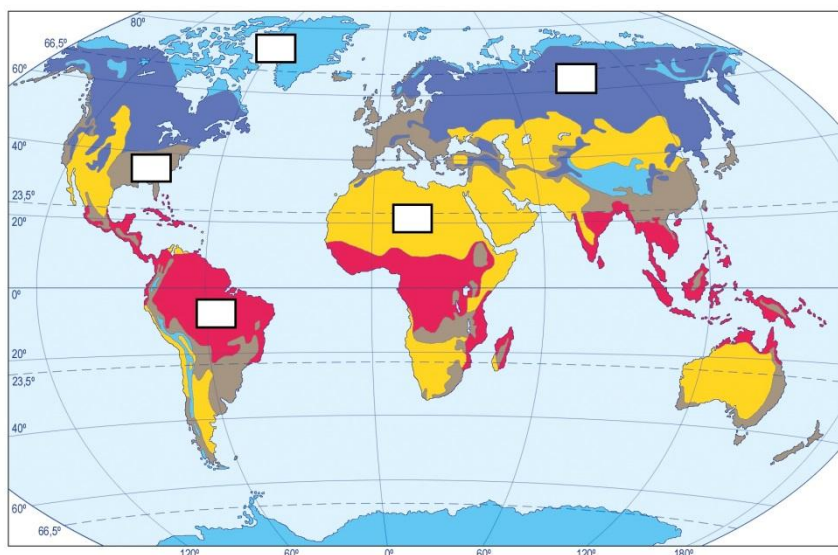
Dva su pravokutnika višak.

1 Vrlo hladne zime i svježja ljeta.

Vrlo mala količina padalina.

2 Svakodnevne padaline i visoke temperature. Nema izmjene godišnjih doba.

3 Topla ljeta i umjereno hladne zime. Padaline pravilno raspoređene tijekom godine.

U SVAKOM OD SLJEDEĆA ČETIRI ZADATAKA DVA SU ODGOVORA TOČNA. ZAOKRUŽI SLOVA ISPRED TOČNIH ODGOVORA.

2

18. Koje su među navedenim, točne tvrdnje o kontinentima?

- a) Sjeverna Amerika površinom je najmanji kontinent na zapadnoj Zemljinolj polutki.
- b) Australija je jedini kontinent koji se cijelom površinom nalazi na istočnoj i južnoj Zemljinolj polutki.
- c) Afrika se smjestila između površinom najvećeg i najdubljeg oceana.
- d) Europa se nalazi u dva toplinska pojasa.
- e) Najjužniji dio Azije nalazi se u južnom umjerenom pojasu.

2

19. Koji su među navedenim pojmovima klimatski čimbenici (faktori, modifikatori)?

- a) nadmorska visina
- b) tlak zraka
- c) vlaga zraka
- d) temperatura zraka
- e) morske struje

2

20. Koja su danas dva najvažnija izvora energije u svjetskoj energetskej potrošnji?

- a) ugljen
- b) zemni plin
- c) nafta
- d) atomska energija
- e) hidroenergija

2

21. Koja su dva plina najzastupljenija u Zemljinom zračnom omotaču?

- a) ozon
- b) dušik
- c) vodik
- d) kisik
- e) ugljikov dioksid

U SLJEDEĆA DVA ZADATKA POVEŽI PAROVE UPISIVANJEM SLOVA NA CRTU ISPRED PONUĐENIH ODGOVORA. TRI CRTE MORAJU OSTATI PRAZNE.

2

22. Navedena jezera poveži s načinom postanka.

A) Modro jezero kod Imotskog	B) Bajkalsko jezero	
_____ krškog postanka	_____ ledenjačkog postanka	_____ tektonskog postanka
_____ vulkanskog postanka	_____ umjetnog postanka	

2

23. Navedene događaje poveži s godinom kada se događaj dogodio.

A) prvi ljudi na Mjesecu	B) prve fotografije Zemlje snimljene iz satelita			
_____ 1950.	_____ 1953.	_____ 1959.	_____ 1969.	_____ 1971.

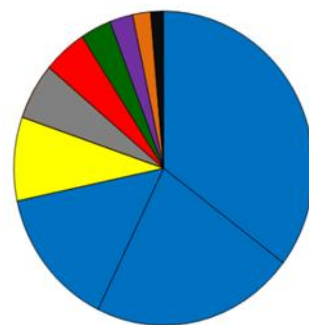
SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠI POMOĆU PRILOŽENOG CRTEŽA.

2

24. Crtež prikazuje udio kontinenata i oceana u ukupnoj površini Zemlje.

Kontinent s prosječnom najvišom nadmorskom visinom prikazan je _____ bojom.

Žutom i narančastom bojom prikazani su kontinenti koji zajedno čine jedinstveno kopno čije je ime _____.

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠI POMOĆU PRILOŽENE TABLICE.

Tablica 1. Odabrani potresi u Hrvatskoj od 2011. do 2013. godine

Datum	Epicentar	Magnituda potresa	Intenzitet potresa u epicentru (u stupnjevima)
9. studenoga 2011.	Gornje Jelenje	2.5	IV
10. prosinca 2011.	Sinj	3.7	IV - V
4. veljače 2012.	Krk	1.2	III
5. prosinca 2012.	Benkovac	3.3	III - IV
4. veljače 2013.	Muč	4.1	V - VI
9. ožujka 2013.	Žuljana	2.9	IV

2

25. Potres najjačeg intenziteta u epicentru dogodio se _____ (upiši datum) i iznosio je _____ °. Ime mjesta u kojemu je bio epicentar potresa najmanje magnitude je _____, a magnituda potresa iznosila je _____.

U SLJEDEĆEM ZADATKU POVEŽI SREDNJI I DESNI STUPAC S LIJEVIM UPISIVANJEM PRIPADAJUĆEG SLOVA I BROJA NA CRTU ISPRED POJMOVA U LIJEVOM STUPCU. JEDNO SLOVO I JEDAN BROJ SU VIŠAK.

3

26. Poveži nadmorske visine i boje na općoj geografskoj karti s pripadajućim reljefnim oblikom.

_____ Velebit	A) od 0 do 200 metara nadmorske visine	1) smeđa boja
_____ Dilj gora	B) od 201 do 500 metara nadmorske visine	2) tamno smeđa boja
_____ Papuk	C) od 501 do 1000 metara nadmorske visine	3) žuta boja
	D) više od 1001 metar nadmorske visine	4) zelena boja

U SLJEDEĆEM ZADATKU POVEŽI DESNI STUPAC S LIJEVIM UPISIVANJEM PRIPADAJUĆEG SLOVA NA CRTU ISPRED POJMA U LIJEVOM STUPCU. DVA SU SLOVA VIŠAK.

3

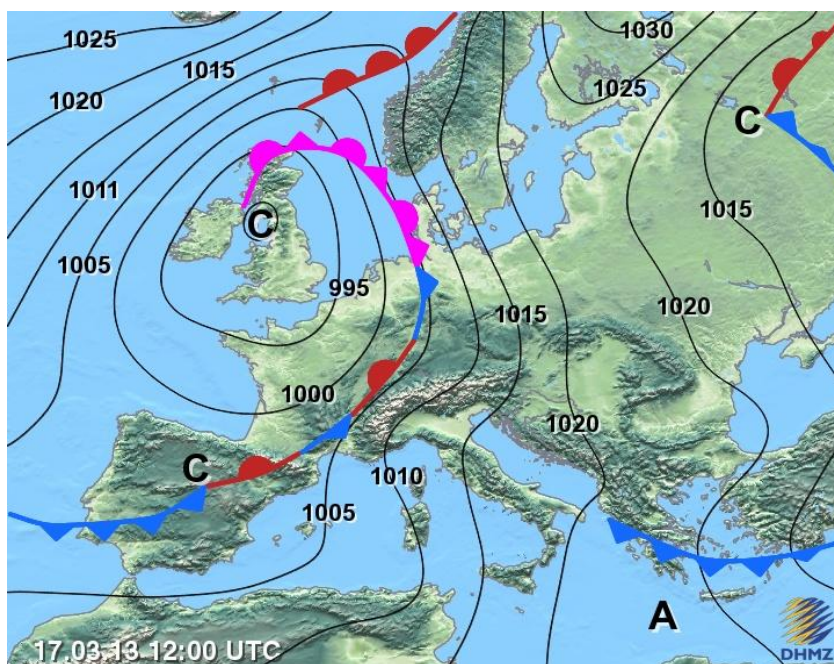
27. Poveži opise s odgovarajućim pojmovima.

_____ porječje	A) mjesto gdje završava tok tekućice
_____ slijev	B) voda na nepropusnoj podlozi u podzemlju
_____ temeljnica	C) prostor koji odvodnjava tekućica sa svojim pritocima
	D) sve tekućice koje protječu određenim područjem
	E) prostor s kojeg tekućice pritječu istom moru, jezeru ili oceanu

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠI POMOĆU PRILOŽENE KARTE. U PAROVIMA POJMOVA KOJI SU PODEBLJANI I ODVOJENI KOSIM CRTAMA U CIJELOSTI ZAOKRUŽI ONE POJMOVE KOJI SU TOČNI.

2

28. Najveći dio Zapadne Europe nalazio se 17. ožujka 2013. godine u području visokog / niskog tlaka zraka, a vrijeme u Hrvatskoj bilo je vlažno i nestabilno / suho i stabilno.

SLJEDEĆA DVA ZADATAK RIJEŠI POMOĆU PRILOŽENOG CRTEŽA.

3

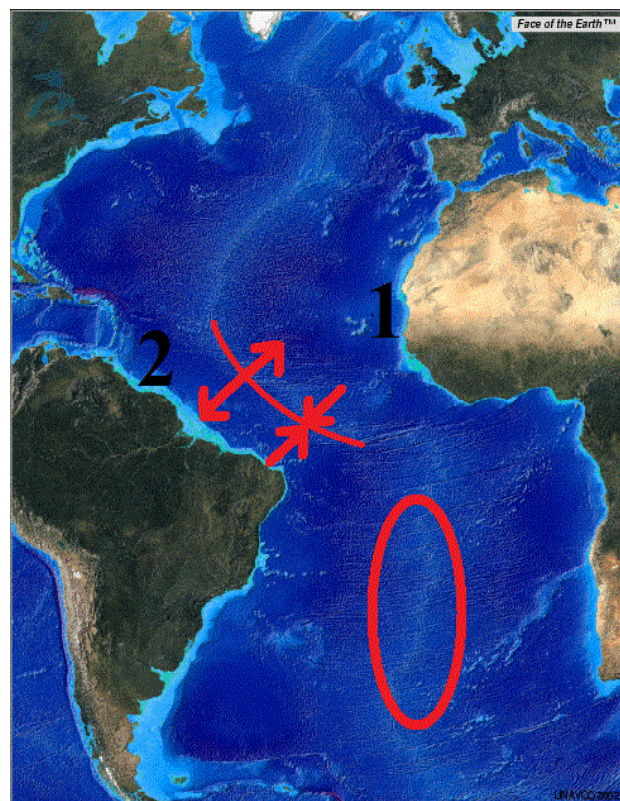
29. Na crtežu zaokruži strelice koje ispravno prikazuju pokret na granici litosfernih ploča označenih brojevima 1 i 2.

Ime litosferne ploče označene brojem 1 je

_____ ploča, a

litosferne ploče označene brojem 2 je

_____ ploča.

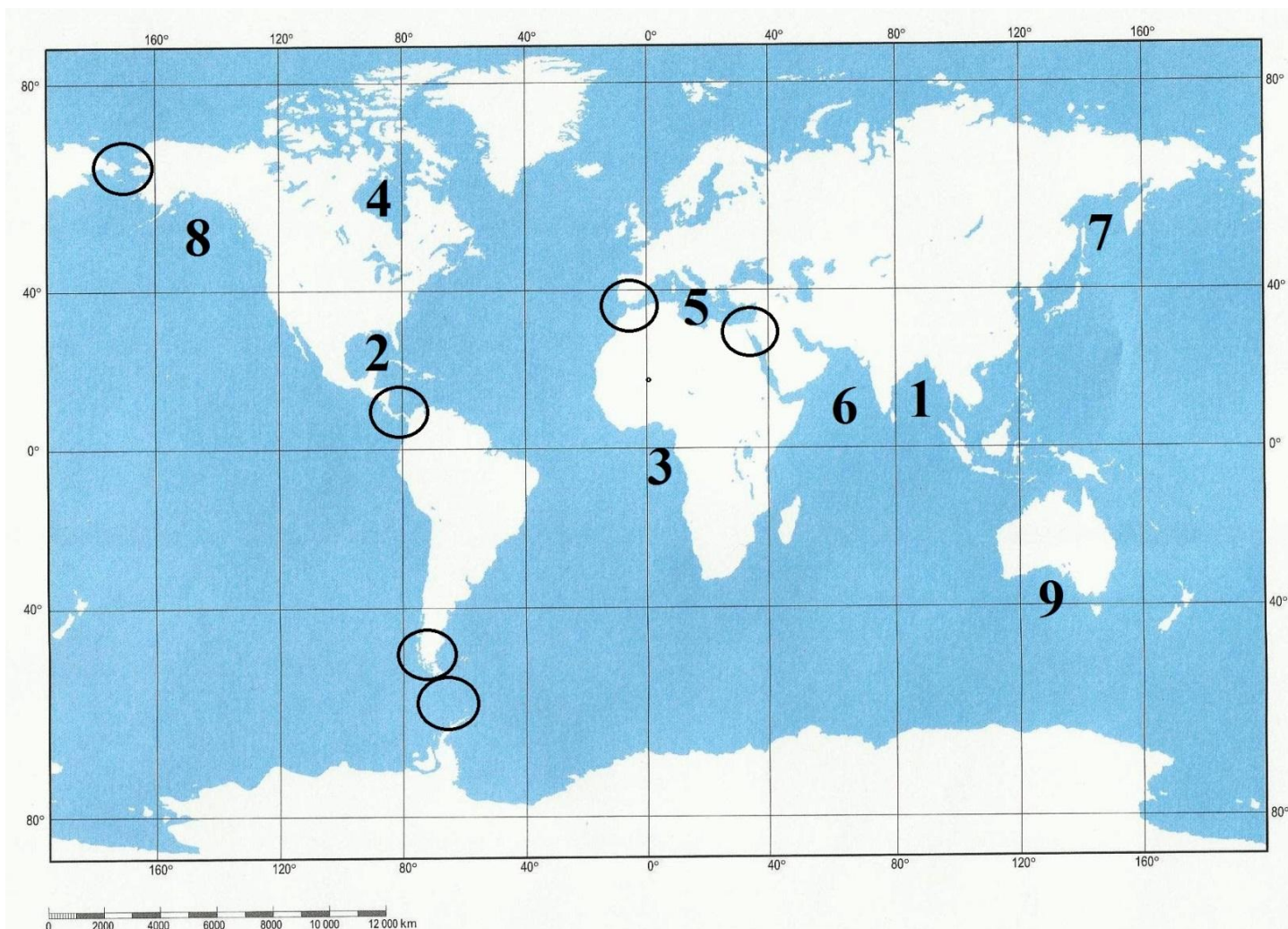
2

30. Naziv reljefnog oblika na crtežu zaokruženog crvenom bojom je _____,

a naziv pokreta litosfernih ploča kojim je nastao je _____.

SLJEDEĆA TRI ZADATKA RIJEŠI UZ POMOĆ KARTE SVIJETA.

2

31. Na crte uz imena zaljeva i mora upiši odgovarajući broj s geografske karte.

_____ Bengalski zaljev

_____ Ohotsko more

2

32. Upiši slovo **A** u kružić na priloženoj karti kojim je označen morski prolaz koji je 1869. godine razdvojio dva kontinenta Staroga svijeta.

Ime tog morskog prolaza je _____.

2

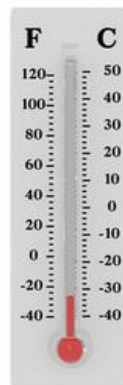
33. Upiši slovo **B** u kružić na priloženoj karti kojim je označen prirodni morski prolaz koji spaja Tih i Atlantski ocean na sjevernoj Zemljinoj polutki. Ime tog morskog prolaza je _____ prolaz.

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠI UZ POMOĆU PRILOŽENIH FOTOGRAFIJA.

2

34. Fotografije prikazuju meteorološke mjerne instrumente. U odgovarajuća polja ispod priloženih fotografija upiši naziv za meteorološki instrument kojim se mjeri tlak zraka i naziv za meteorološki instrument kojim se mjeri temperatura zraka.

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠI UZ POMOĆU PRILOŽENE GEOGRAFSKE KARTE HRVATSKE.

3

35. Ime rijeke koja je na priloženoj karti podebljana crvenom bojom je _____, ime slijeva kojemu pripada označena rijeka je _____ slijev, a ime planine označene smeđom bojom je _____.

